

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลี้ยงปลานิลในกระชังตามความคิดเห็นของเกษตรกรในจังหวัดขอนแก่น มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ลักษณะพื้นฐานทางสังคม เศรษฐกิจของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลานิลในกระชัง ในจังหวัดขอนแก่น 2) สภาพการเลี้ยง ปัญหาการเลี้ยงและสภาพการได้รับการส่งเสริม ของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลานิลในกระชัง ในจังหวัดขอนแก่น 3) ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลี้ยงปลานิลในกระชังตามความคิดเห็นของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลานิลในกระชัง ในจังหวัดขอนแก่น 4) เปรียบเทียบ ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลี้ยงปลานิลในกระชังของเกษตรกรที่มีสภาพพื้นฐานทางด้านสังคมและเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน ในการศึกษาครั้งนี้ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเกษตรกรผู้เลี้ยงปลานิลในกระชังที่มีรายชื่ออยู่ในทะเบียนเกษตรกรผู้เลี้ยงปลานิลในกระชังของสำนักงานประมงจังหวัดขอนแก่น ในปี พ.ศ. 2547 จำนวน 152 ราย โดยการใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (multi-stage random sampling) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for window การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติ ค่าความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยแต่ละคู่ใช้ t-test F-test และ Scheffe' test

5.1 สรุปผลการศึกษา

5.1.1 ลักษณะพื้นฐานทางสังคมเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลานิลในกระชัง

1) ลักษณะพื้นฐานทางสังคมของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลานิลในกระชัง พบว่า เกษตรกรร้อยละ 67.1 เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 41-50 ปี มีอายุเฉลี่ย 46 ปี ส่วนใหญ่ร้อยละ 61.2 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 72.4 เป็นสมาชิกกลุ่มผู้เลี้ยงปลานิลในกระชัง ร้อยละ 34.9 มีกระชังปลาที่ห่างจากบ้านมากกว่า 1 กิโลเมตรถึง 3 กิโลเมตร ร้อยละ 57.2 มีสมาชิกในครัวเรือน 4-5 คน เกษตรกรมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนโดยเฉลี่ย 5.1 คน และร้อยละ 52.0 มีคนที่เป็นแรงงานในการเลี้ยงปลานิลในกระชังไม่เกิน 3 คน โดยที่เป็นแรงงานในการเลี้ยงปลานิลในกระชังเฉลี่ย 2.3 คน

2) ลักษณะพื้นฐานทางเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลานิลในกระชัง พบว่า เกษตรกรร้อยละ 54.6 มีพื้นที่ถือครองทำการเกษตรไม่เกิน 10 ไร่ เฉลี่ย 13.2 ไร่ต่อครัวเรือน ร้อยละ 40.1 มีรายได้ไม่เกิน 20,000 บาทต่อปี โดยเกษตรกรมีรายได้เฉลี่ย 177,922.74 บาท แบ่งเป็นรายได้จากการทำการเกษตรและรายได้นอกรายได้จากการทำการเกษตร พบว่า เกษตรกรที่มีรายได้จากการทำ

การเกษตรเลี้ยงปลานิลในกระชังต่อปี เกษตรกรร้อยละ 69.7 มีรายได้ไม่เกิน 20,000 บาท เกษตรกรมีรายได้จากการเลี้ยงปลานิลในกระชังต่อปีเฉลี่ยรายละ 110,600.12 บาทต่อปี ส่วนรายได้จากการเกษตรนอกจากการเลี้ยงปลานิลในกระชังต่อปี ร้อยละ 52.1 มีรายได้ไม่เกิน 20,000 บาทต่อปี เฉลี่ยรายละ 55,300.79 บาทต่อปี เกษตรกรร้อยละ 42.2 มีรายได้นอกภาคเกษตรไม่เกิน 20,000 บาท เฉลี่ยรายละ 57,741.82 บาท และนอกจากนี้เกษตรกรร้อยละ 67.1 มีหนี้สิน ส่วนใหญ่ร้อยละ 55.9 มีหนี้ไม่เกิน 50,000 บาท เกษตรกรเป็นหนี้เฉลี่ยรายละ 122,490.20 บาท หนี้ที่เกษตรกรนำมาใช้เพื่อการเลี้ยงปลานิลในกระชัง เกษตรกรร้อยละ 64.0 ใช้เงินกู้ไม่เกิน 50,000 บาท หนี้ที่เกษตรกรนำมาเลี้ยงปลาเฉลี่ย 81,325.58 บาทต่อราย

5.1.2 สภาพการได้รับการส่งเสริมและสภาพการเลี้ยงปลาของเกษตรกร

1) สภาพการได้รับการส่งเสริมการเลี้ยงปลา พบว่า เกษตรกรร้อยละ 58.5 มีแหล่งความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงปลาจากเพื่อนบ้าน พ่อแม่และญาติ ร้อยละ 53.3 คิดว่าเอกสารคำแนะนำต่างๆ มีประโยชน์ต่อการเลี้ยงปลามากที่สุด เกษตรกรร้อยละ 89.5 ได้รับข่าวสารความรู้ทางการประมง ได้รับการส่งเสริมในเรื่องการเลี้ยงปลานิลในกระชังจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมของรัฐ และได้รับสนับสนุนปัจจัยการผลิตจากหน่วยงานภาครัฐ หัวข้อที่ได้รับการส่งเสริม คือ เรื่องการเลี้ยงปลานิลในกระชัง คิดเป็นร้อยละ 69.9 เกษตรกรร้อยละ 49.3 ได้รับการส่งเสริมโดยการฝึกอบรมจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมของรัฐ

2) สภาพการเลี้ยงปลาของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรร้อยละ 57.9 มีวัตถุประสงค์หลักของการเลี้ยงปลานิลในกระชังเพื่อจำหน่าย สถานที่ที่เกษตรกรเลี้ยงปลานิลในกระชังส่วนมากเป็นในแม่น้ำ เกษตรกรมีประสบการณ์ในการเลี้ยงปลานิลในกระชังเฉลี่ย 3.4 ปี นอกเหนือจากการเลี้ยงปลาในกระชัง เกษตรกรร้อยละ 96.4 ได้ทำการเลี้ยงปลาในบ่อ โคจรกระชังโดยมากเป็นโครงเหล็ก ใช้เนื้อวนทำเป็นตัวกระชัง กระชังมีขนาดเฉลี่ย 167.2 ตารางเมตร ส่วนใหญ่เกษตรกรมีกระชังเลี้ยงปลาขนาดพื้นที่ 16 ตารางเมตร เกษตรกรร้อยละ 90.1 มีกระชังเลี้ยงปลาเป็นกรรมสิทธิ์ของตนเอง

ในด้านพันธุ์ปลา ชนิดปลานิลที่นิยมเลี้ยง ได้แก่ ปลานิลธรรมดา ปลานิลเพศผู้ ปลานิลสีแดงเพศผู้ ปลานิลสีแดง โดยปล่อยที่อัตราเฉลี่ย 33.8 ตัวต่อลูกบาศก์เมตร เกษตรกรร้อยละ 86.2 ซื้อลูกพันธุ์ปลาจากฟาร์มเอกชน ขนาดลูกปลาที่เริ่มปล่อยลงเลี้ยงมีขนาดเฉลี่ย 3.5 เซนติเมตร การปล่อยปลาลงเลี้ยงใช้วิธีการปล่อยเลยเป็นส่วนมาก เกษตรกรร้อยละ 77.0 ไม่มีการนำปลามาอนุบาลก่อนปล่อย ในรายที่ทำการอนุบาลจะทำการอนุบาลลูกปลาในบ่อดิน โดยใช้อาหารเม็ดสำเร็จรูปในการอนุบาลลูกปลาเป็นหลัก เกษตรกรใช้อาหารเม็ดสำเร็จรูปในการเลี้ยงปลานิลในกระชัง ความถี่

ในการให้อาหารเฉลี่ยวันละ 3 ครั้ง ระหว่างการเลี้ยงเกษตรกรร้อยละ 71.7 เคยประสบปัญหาโรคปลา เช่น ปลาตาโปน โรคเชื้อรา และโรคเปื่อยมีแผลตามตัว เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 88.1 เลี้ยงปลานิลในกระชังปีละสองรุ่น โดยจับปลาขายเมื่อปลามีขนาด 751-900 กรัม ขนาดปลาที่จับเฉลี่ย 841.4 กรัมต่อตัว เกษตรกรร้อยละ 55.9 มีจำนวนกระชังที่เลี้ยงทั้งหมดในรอบปี 2-16 กระชัง เฉลี่ย 16.0 กระชัง ราคาผลผลิตปลานิล 40 บาทต่อกิโลกรัม โดยมีผลผลิตปลานิลต่อพื้นที่เลี้ยงไม่เกิน 50 กิโลกรัมต่อตารางเมตร คิดเป็นร้อยละ 50.7 เฉลี่ย 56.8 กิโลกรัมต่อตารางเมตร เกษตรกรมีกำไรสุทธิจากการเลี้ยงปลานิลในกระชัง ร้อยละ 47.4 มีกำไรสุทธิไม่เกิน 8,000 บาทต่อกระชัง เฉลี่ย 9,637.59 บาทต่อกระชัง เกษตรกรมีผลตอบแทนต่อการลงทุนเฉลี่ย 1.62 และมีจุดคุ้มทุนของราคาขายเฉลี่ย 31.17 บาทต่อกิโลกรัม ลักษณะการจับจำหน่ายโดยจับครั้งเดียว และมีแหล่งจำหน่ายผลผลิตปลาโดยมีพ่อค้ามารับซื้อที่กระชัง

5.1.3 ปัญหาการเลี้ยงปลาของเกษตรกร

ปัญหาในการเลี้ยงปลานิลในกระชังของเกษตรกร มีทั้งหมด 7 ด้าน คือ การเตรียมกระชังเลี้ยงปลา แหล่งน้ำสำหรับใช้เลี้ยงปลา พันธุ์ปลา อาหารปลา การป้องกันโรคและศัตรูปลา สารเคมีที่ใช้ในการเลี้ยงปลา การจำหน่ายปลา ซึ่งได้แบ่งระดับปัญหาออกเป็น 2 กลุ่ม คือ มีปัญหาและไม่มีปัญหา พบว่า เกษตรกรมีปัญหาในการเตรียมกระชังเลี้ยงปลา คือ ไม่ทราบวิธีการสร้างกระชังที่ถูกต้อง กระชังไม่เหมาะสม วัสดุสร้างกระชังหายากและมีราคาแพง ด้านแหล่งน้ำสำหรับใช้เลี้ยงปลา คือ เป็นเขตหวงห้าม ระดับน้ำเปลี่ยนแปลงขึ้นลงรวดเร็ว น้ำขุ่น และคุณภาพน้ำไม่เหมาะสม ด้านลูกพันธุ์ปลา คือ อยู่ห่างไกลแหล่งลูกปลา ลูกปลาหายาก และลูกปลาราคาแพง ด้านอาหารปลา คือ ราคาแพง และไม่ทราบอัตราการให้อาหาร ด้านการป้องกันโรคและศัตรูปลา คือ ไม่ทราบแหล่งให้คำปรึกษา และไม่ทราบวิธีการรักษา ด้านสารเคมีที่ใช้ในการเลี้ยงปลา คือ หาซื้อยาก และไม่ทราบอัตราการใช้ ด้านการจำหน่ายปลา คือ ไม่มีแหล่งจำหน่าย และถูกกดราคาปลา และเกษตรกรไม่มีปัญหาในเรื่องอาหารปลาหาซื้อยาก ไม่ทราบสาเหตุของโรค สารเคมีราคาแพง และไม่ทราบชนิดของสารเคมี

5.1.4 ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลี้ยงปลานิลในกระชังของเกษตรกร

ทำการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลี้ยงปลานิลในกระชังของเกษตรกร ในด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านกายภาพ ด้านการผลิต ด้านชีวภาพ และด้านการตลาด ผลการศึกษามีดังนี้

1) ปัจจัยด้านสังคม

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลี้ยงปลานิลในกระชังของเกษตรกรในระดับมาก จำนวน 6 เรื่อง เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ อ่านจากเอกสารเผยแพร่หรือดูจากสื่อต่างๆ ความรู้จากการเลี้ยงปลาสามารถศึกษาได้เอง ทำตามญาติพี่น้องและคนอื่นๆ ญาติพี่น้องชักชวนและสนับสนุน ต้องการพัฒนาอาชีพให้ดีขึ้น และ มีความรู้ความชำนาญในการเลี้ยงปลา ตามลำดับ ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลี้ยงปลานิลในกระชังของเกษตรกรในระดับน้อย จำนวน 6 เรื่อง ได้แก่ ต้องการเป็นแบบอย่างคนอื่น เจ้าหน้าที่ส่งเสริมแนะนำ/สนับสนุน คำแนะนำจากร้านขายปัจจัยการผลิต ได้รับความรู้จากการฝึกอบรม ได้รับความแนะนำจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริม และได้ศึกษาดูงานโดยเจ้าหน้าที่พาไป ส่วนปัจจัยที่ไม่มีผลต่อการตัดสินใจเลี้ยงปลานิลในกระชังของเกษตรกร มี 1 เรื่อง ได้แก่ ได้รับสืบทอดจากบรรพบุรุษ

2) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลี้ยงปลานิลในกระชังของเกษตรกรในระดับมาก จำนวน 2 เรื่อง ได้แก่ คิดว่ามีความมั่นคงด้านรายได้ และต้องการสร้างรายได้เสริมให้ครอบครัว ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลี้ยงปลานิลในกระชังของเกษตรกรในระดับน้อย มีจำนวน 2 เรื่อง ได้แก่ หวังจะได้รับสนับสนุนสินเชื่อ และมีความพร้อมในการลงทุน

3) ปัจจัยด้านกายภาพ

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลี้ยงปลานิลในกระชังของเกษตรกรในระดับมาก จำนวน 4 เรื่อง เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ อยู่ใกล้แหล่งน้ำลำธารที่เหมาะสม คุณภาพน้ำที่ใช้เลี้ยงปลา การคมนาคมขนส่งผลผลิตสะดวก และมีไฟฟ้าเข้าถึงฟาร์ม

4) ปัจจัยด้านการผลิต

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลี้ยงปลานิลในกระชังของเกษตรกรในระดับมาก จำนวน 2 เรื่อง ได้แก่ ระยะเวลาให้ผลตอบแทนสั้น และขั้นตอนการเลี้ยงปลาไม่ยุ่งยาก ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลี้ยงปลานิลในกระชังของเกษตรกรในระดับน้อย มีจำนวน 1 เรื่อง ได้แก่ ได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิต

5) ปัจจัยด้านชีวภาพ

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลี้ยงปลานิลในกระชังของเกษตรกรในระดับมาก จำนวน 2 เรื่อง ได้แก่ สามารถเลี้ยงปลาได้ทั้งปี และสามารถเลี้ยงปลาได้หลายรุ่นต่อปี

6) ปัจจัยด้านการตลาด

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลี้ยงปลานิลในกระชังของเกษตรกรในระดับมาก จำนวน 2 เรื่อง ได้แก่ มีแหล่งจำหน่ายปลาได้แน่นอน และตลาดรองรับผลผลิตได้หมด ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลี้ยงปลานิลในกระชังของเกษตรกรในระดับน้อย มีจำนวน 1 เรื่อง ได้แก่ ไม่มีปัญหาเรื่องการคราปลา

5.1.5 การเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลี้ยงปลานิลในกระชังของเกษตรกร

การเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อระดับการตัดสินใจเลี้ยงปลานิลในกระชังของเกษตรกร ในปัจจัยด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านกายภาพ ด้านการผลิต ด้านชีวภาพ และปัจจัยด้านการตลาด จำแนกตามอายุ จำนวนแรงงานในครัวเรือน และระยะห่างจากบ้านไปกระชังเลี้ยงปลาที่แตกต่างกัน โดยผลการเปรียบเทียบสรุปได้ดังนี้

1) เปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลี้ยงปลานิลในกระชังของเกษตรกร

จำแนกตามอายุของเกษตรกร

การเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลี้ยงปลานิลในกระชังของเกษตรกร ที่มีอายุแตกต่างกัน พบว่า เกษตรกรที่มีอายุไม่เกิน 40 ปี กับ 41-50 ปี และมากกว่า 50 ปี มีปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลี้ยงปลานิลในกระชัง แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติใน 5 ปัจจัย ดังต่อไปนี้

(1) ปัจจัยด้านสังคมที่เกิดจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมด้าน ได้ศึกษาดูงานโดยเจ้าหน้าที่พาไป พบว่า การได้รับการศึกษาดูงานโดยเจ้าหน้าที่พาไปทำให้เกษตรกรกลุ่มที่มีอายุไม่เกิน 40 ปี มีระดับการตัดสินใจเลี้ยงปลานิลในกระชังมากกว่าเกษตรกรกลุ่มที่มีอายุ 41-50 ปี และกลุ่มที่มีอายุ มากกว่า 50 ปี โดย มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ

(2) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจที่เกิดจากต้นทุนการผลิตด้านมีความพร้อมในการลงทุน พบว่า การมีความพร้อมในการลงทุนหรือการมีเงินทุนในการผลิตทำให้เกษตรกรกลุ่มที่มีอายุมากกว่า 50 ปี มีระดับการตัดสินใจเลี้ยงปลานิลในกระชังมากกว่าเกษตรกรกลุ่มที่มีอายุ 41-50 ปี และกลุ่มที่มีอายุน้อยกว่า 40 ปี โดยมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

(3) ปัจจัยด้านการผลิต ด้านระยะเวลาให้ผลตอบแทนสั้น พบว่า เกษตรกรกลุ่มที่มีอายุ 41-50 ปี และกลุ่มที่มีอายุน้อยกว่า 40 ปี มีความคิดว่าการเลี้ยงปลานิลมีระยะเวลาให้

ผลตอบแทนเร็วคือ ประมาณ 3-4 เดือน ซึ่งทำให้มีผลต่อการตัดสินใจเลี้ยงสูงกว่าเกษตรกรกลุ่มที่มีอายุมากกว่า 50 ปี โดยมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

(4) ปัจจัยด้านชีวภาพ เรื่องเลี้ยงปลาในกระชังได้หลายรุ่นต่อปี พบว่า เกษตรกรกลุ่มที่มีอายุ 41-50 ปี และกลุ่มที่มีอายุน้อยกว่า 40 ปี มีความคิดว่าการเลี้ยงปลานิลสามารถเลี้ยงได้หลายรุ่นในรอบปีมีผลต่อการตัดสินใจเลี้ยงสูงกว่าเกษตรกรกลุ่มที่มีอายุมากกว่า 50 ปี โดยมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

(5) ปัจจัยด้านชีวภาพ เรื่องสามารถเลี้ยงปลาได้ทั้งปี พบว่า เกษตรกรกลุ่มที่มีอายุ 41-50 ปี และกลุ่มที่มีอายุน้อยกว่า 40 ปี มีความคิดว่าการเลี้ยงปลานิลได้ทั้งปีทำให้มีผลต่อการตัดสินใจเลี้ยงสูงกว่าเกษตรกรกลุ่มที่มีอายุมากกว่า 50 ปี โดยมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2) เปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลี้ยงปลานิลในกระชังของเกษตรกร จำแนกตามจำนวนแรงงานในครัวเรือน

การเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลี้ยงปลานิลในกระชังของเกษตรกรที่มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนของเกษตรกรแตกต่างกัน พบว่า ครอบครัวยุทธกรที่มีแรงงานในครัวเรือนไม่เกิน 3 คน และมีแรงงานในครัวเรือนมากกว่า 3 คน มีปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลี้ยงปลานิลในกระชัง แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติใน 2 ปัจจัย ดังต่อไปนี้

(1) ปัจจัยปัจจัยด้านสังคมที่เกิดจากญาติพี่น้องชักชวนและสนับสนุน พบว่า การได้รับการชักชวนและสนับสนุนจากญาติพี่น้องทำให้เกษตรกรกลุ่มที่มีแรงงานในครัวเรือนมากกว่า 3 คน มีระดับการตัดสินใจเลี้ยงปลานิลในกระชังมากกว่าเกษตรกรกลุ่มที่มีมีแรงงานในครัวเรือนไม่เกิน 3 คน โดยมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

(2) ปัจจัยปัจจัยด้านสังคมที่เกิดจากแหล่งความรู้ด้านเจ้าหน้าที่ส่งเสริมแนะนำและสนับสนุน พบว่า การที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมแนะนำและสนับสนุน ทำให้เกษตรกรกลุ่มที่มีแรงงานในครัวเรือนมากกว่า 3 คน มีระดับการตัดสินใจเลี้ยงปลานิลในกระชังมากกว่าเกษตรกรกลุ่มที่มีแรงงานในครัวเรือนไม่เกิน 3 คน โดยมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3) เปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลี้ยงปลานิลในกระชังของเกษตรกร จำแนกตามระยะห่างจากบ้านไปกระชังเลี้ยงปลา

การเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลี้ยงปลานิลในกระชังของเกษตรกรที่มีระยะห่างจากบ้านไปกระชังเลี้ยงปลาแตกต่างกัน พบว่า เกษตรกรที่มีระยะห่างจากบ้านไปกระชังเลี้ยงปลาไม่เกิน 1 กิโลเมตร ระยะห่างจากบ้านไปกระชังเลี้ยงปลามากกว่า 1 แต่ไม่เกิน 3 กิโลเมตร และระยะห่างจากบ้านไปกระชังเลี้ยงปลามากกว่า 3 กิโลเมตร มีปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลี้ยงปลานิลในกระชัง แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติใน 6 ปัจจัย ดังต่อไปนี้

5.1.5 ทดสอบสมมติฐาน

ผลการเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลี้ยงปลานิลในกระชังของเกษตรกร โดยจำแนกตามอายุ จำนวนแรงงานในครัวเรือน และระยะห่างจากบ้าน ไปกระชังเลี้ยงปลา พบว่ามีบางประเด็นที่มีผลต่อการตัดสินใจของเกษตรกรที่แตกต่างกัน ดังนั้นจึงปฏิเสธสมมติฐานที่ว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงปลานิลในกระชังที่มีอายุ จำนวนแรงงานในครัวเรือน และระยะทางห่างจากบ้านไปกระชังเลี้ยงปลาที่แตกต่างกัน มีปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลี้ยงปลานิลในกระชังไม่แตกต่างกัน

5.2 ข้อเสนอแนะ

5.2.1 ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอเสนอแนะที่ได้จากผลการวิจัย ดังนี้ คือ

- 1) ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีแหล่งความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงปลานิลในกระชังมาจากเพื่อนบ้าน พ่อแม่ และญาติ ดังนั้นเจ้าหน้าที่ส่งเสริมควรให้ความสำคัญในการออกไปเยี่ยมเยียนเกษตรกรให้มากขึ้น เพื่อให้คำปรึกษาแนะนำเกษตรกรผู้เลี้ยงปลานิลในกระชังจนสามารถเป็นที่พึ่งทางวิชาการของเกษตรกรได้
- 2) เอกสารคำแนะนำของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กองส่งเสริมการประมง ควรมีการจัดทำเอกสารคำแนะนำความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงปลานิลในกระชังแจกจ่ายให้แก่เกษตรกรเพิ่มมากขึ้นกว่าเดิม เนื่องจากผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า เกษตรกรได้รับความรู้เรื่องการเลี้ยงปลานิลในกระชังโดยการศึกษาด้วยตนเอง และอ่านจากเอกสารเผยแพร่ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการจัดทำเอกสารคำแนะนำเกี่ยวกับการเลี้ยงปลานิลในกระชังให้เพียงพอสำหรับแจกให้กับเกษตรกร
- 3) ควรมีการบริหารจัดการแหล่งน้ำที่ใช้ในการเลี้ยงปลานิลในกระชัง เพราะผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรที่ตัดสินใจเลี้ยงปลานิลในกระชัง เนื่องจากอยู่ใกล้แหล่งน้ำที่เหมาะสม ดังนั้นควรมีการขออนุญาตและขึ้นทะเบียนการเลี้ยงปลานิลในกระชัง เพื่อให้การเลี้ยงปลานิลในกระชังเป็นไปอย่างมีระเบียบและไม่มากเกินไปสำหรับแหล่งน้ำที่จะสามารถรองรับได้
- 4) ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีปัญหาเรื่องพันธุ์ปลา ดังนั้นเจ้าหน้าที่ส่งเสริมควรเข้าไปให้คำแนะนำแหล่งผลิตพันธุ์ปลาที่มีคุณภาพดี มีความน่าเชื่อถือ ทำให้เกษตรกรสามารถตัดสินใจที่จะเลือกซื้อลูกปลาจากแหล่งดังกล่าวมาเลี้ยง อีกทั้งยังเป็นการช่วยลดปัญหาเรื่องลูกปลาราคาแพงและไม่มีคุณภาพลงได้
- 5) ควรมีการกำหนดราคาประกันขั้นต่ำให้เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริง เพราะผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรที่ตัดสินใจเลี้ยงปลานิลในกระชัง คิดว่ามีความมั่นคงด้านรายได้ และ

ต้องการรายได้เสริมให้กับครอบครัว เกษตรกรจะได้จำหน่ายผลผลิตได้ราคาดีพอใจและมีความยุติธรรม ไม่ถูกเอารัดเอาเปรียบจากพ่อค้าผู้รับซื้อ

6) ควรมีการให้ความรู้เพิ่มเติมในเรื่องการเตรียมกระชังในการเลี้ยงปลานิล เพราะผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรมีปัญหาด้านการเตรียมกระชัง วิธีการสร้างกระชัง และวัสดุที่เหมาะสมในการใช้สร้างกระชัง

5.2.2 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอให้ทำการศึกษาเรื่องที่มีผลต่อการเลี้ยงปลานิลในกระชังของเกษตรกร ซึ่งเป็นแนวทางในการพัฒนาการส่งเสริมการเลี้ยงปลา ดังนี้

1) ศึกษาการเปรียบเทียบความคิดเห็นของเกษตรกรที่เลี้ยงปลานิลในกระชังกับเกษตรกรที่ไม่เลี้ยงปลานิลในกระชัง เพื่อทราบความคิดเห็นของเกษตรกร ปัญหาอุปสรรค ข้อดีข้อเสีย เพื่อเป็นแนวทางพัฒนาปรับปรุงการส่งเสริมการเลี้ยงปลานิลในกระชังให้เป็นระบบที่ยั่งยืนต่อไป

2) ศึกษาบทบาท ภาระหน้าที่ ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมประมง ที่มีต่อเกษตรกรผู้เลี้ยงปลานิลในกระชัง